

УДК 378.147:101.1

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2021.4.19>**Поліщук Ірина Євгенівна**

кандидат філософських наук, доцент,
доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук
Херсонського державного університету
вул. Університетська, 27, Херсон, Україна
orcid.org/0000-0002-8303-0373

Галіченко Максим Володимирович

кандидат філософських наук,
доцент кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук
Херсонського державного університету
вул. Університетська, 27, Херсон, Україна
orcid.org/0000-0002-4803-9102

ФІЛОСОФІЯ ТА МЕТОДОЛОГІЯ НАУКИ У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ

Актуальність проблеми. Розробка питань філософсько-методологічної підготовки магістрів у сучасному українському університеті стає особливо актуальною в умовах реформування вищої освіти та потреби наближення її до світових стандартів.

Метою статті є обґрунтування необхідності суттєвого вдосконалення цієї підготовки, що становить фундаментальну основу науково-дослідницької діяльності майбутніх магістрів. Ця задача не може бути розв'язана без розуміння реального стану методологічної підготовки здобувачів вищої освіти.

Методи та результати дослідження. Авторами використані діалектичний і системний підходи, методи анкетування, узагальнення й інтерпретації. Наголошено на необхідності суттєвої переорієнтації навчання на розвиток мислення, формування здатності працювати не тільки у межах певної парадигми, але і в активних комунікаціях із представниками різних наукових співтовариств. Зосереджена увага на метатеоретичному рівні методології науки, на питанні можливостей і меж застосування у науковій діяльності методів класичної науки. Обґрунтована необхідність набуття знань із основ синергетичної методології.

Авторами статті розроблена анкета та здійснене соціологічне дослідження рівня загальнонаукової та філософсько-методологічної підготовки здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» денної форми навчання Херсонського державного університету. Мета дослідження – виявити ставлення здобувачів вищої освіти до наукової діяльності та їх оцінки якості методологічної підготовки під час навчання. Отримані відповіді на питання щодо рівня обізнаності майбутніх магістрів із сучасними методологічними підходами та методами, а також їх реальним застосуванням у процесі написання курсових і випускових робіт, наукових тез і статей. Зроблений висновок про недостатньо високий рівень методологічної підготовки. Опитування виявило небажання більшості опитаних (89%) обирати науку як професійну діяльність.

З метою поглиблення змісту й удосконалення форм філософсько-методологічної освіти магістрів зроблені конкретні пропозиції, що стосуються організації навчального процесу, методичного забезпечення філософських і загальнонаукових дисциплін, а також підвищення рівня методологічних знань викладачів університету.

Ключові слова: освіта, філософія освіти, наука, філософія науки, методологія науки, методи наукового дослідження.

Вступ. Сучасна цивілізація, що у режимі із загостренням рухається шляхом інформатизації та технізації, характеризується суттєвою прагматичною спрямованістю свідомості людей, яка реалізується у всіх сферах життєдіяльності. Наука та філософія стають менш затребуваними

у системі освіти та виховання молоді. Тривожним явищем є професійна орієнтація студентів на отримання спеціальностей переважно практичного, а не теоретичного спрямування. Мотивація здобувачів вищої освіти зрозуміла, її основою є сподівання на високий рівень матеріального забезпечення, що можливий із отриманням диплому, однак ніяка професійна діяльність випускника вишу – економічна, юридична, технічна, управлінська, освітня – не може бути успішною без здатності фахівця до творчого та критичного мислення, що дозволяє формувати виважені стратегії, позбавлятися шаблонів, однозначних рішень, які не враховують постійну мінливість природного й соціального світу, багатоваріантність шляхів його розвитку.

Подолання одномірності людини зі спрощеною здатністю до мислення – важлива задача університетської освіти. Велику роль у підготовці висококваліфікованих бакалаврів і магістрів мають відігравати базовий курс філософії та спеціалізований курс філософії та методології науки. Філософсько-методологічна освіта магістрів у сучасному українському університеті стає особливо актуальною в умовах реформування вищої освіти та нагальної потреби наближення її до світових стандартів. Орієнтація переважної більшості навчальних дисциплін на суто знаннєву складову частину, яка й досі домінує у системі вітчизняної університетської освіти, виявляється застарілою у зв'язку зі стрімкою зміною наукових знань. Ця обставина вимагає від викладача філософсько-методологічних дисциплін суттєвої переорієнтації навчання на розвиток мислення, вдосконалення складного розумового процесу майбутнього магістра, формування здатності працювати у науці чи іншій професійній сфері не тільки у межах певної парадигми, але й в активних комунікаціях із колегами з інших наукових співтовариств або високопрофесійних об'єднань.

Зазначимо, що проблема філософсько-методологічної підготовки здобувачів вищої освіти набуває дедалі більшої ваги у наукових і методичних розробках українських філософів і науковців, зокрема у працях Т. Білоус, І. Добронравової, І. Книш, В. Петрушенка, С. Пролєєва, О. Рубанця та ін. [1–3; 7–9].

Авторами дослідження також була підготовлена низка статей, у яких розглядалася проблема змісту та форм методологічної підготовки бакалаврів, магістрів і докторів філософії (PhD), а також проведене соціологічне опитування магістрів у 2019 р. [4–6].

Мета та завдання. Метою статті є дослідження реального стану загальнонаукової та філософсько-методологічної підготовки бакалаврів і магістрів, а також визначення оптимальних шляхів її поглиблення. Досягненню мети має сприяти виконання таких завдань:

1. Розробка анкети із питаннями, що спрямовані на виявлення ставлення здобувачів до наукової діяльності, на якість загальнонаукової та філософсько-методологічної підготовки, її оцінку здобувачами, рівень обізнаності із сучасними методологіями науки, особливостями застосування філософських підходів і загальнонаукових методів у написанні курсових, випускових робіт, наукових тез і статей. Включення в анкету питання щодо бажання здобувачів професійно займатися науковою діяльністю, а також щодо можливостей застосування набутих методологічних знань і способів теоретичного мислення в інших високопрофесійних галузях.

2. Проведення опитування здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» I року денної форми навчання Херсонського державного університету й узагальнення його результатів.

3. Надання пропозицій щодо підвищення якості методологічної підготовки бакалаврів і магістрів у Херсонському державному університеті та інших вишах України.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження є діалектичний і системний підходи, методи анкетування й узагальнення. Застосовано також метод інтерпретації, оскільки результати сучасних наукових досліджень, зокрема проведеного соціологічного опитування, залежать не тільки від складності та специфіки об'єкта, але й від світоглядних позицій, ціннісних орієнтацій, суб'єктів пізнання. Системний підхід потребує обов'язкового врахування найбільш суттєвих детермінацій, розуміння об'єкта дослідження як відкритої системи. Це спонукало нас досліджувати стан методологічної підготовки із виявленням ставлення здобувачів до питань соціальних детермінант науки, питань соціальної, а не тільки професійної відповідальності вченого.

Результати дослідження. У розробці теми ми виходили із розуміння філософії та методології науки як теоретичної галузі та такої, що спрямована на практичну діяльність науковця, управлінця, інженера, викладача тощо. Звісно, в історії філософії ми знаходимо деякі зразки теоретичних спекуляцій, відірваних від повсякденної життєвої реальності умоглядних концепцій, але навіть за суто метафізичного ставлення до світу мислителі минулого примудрялися зробити важливий практичний внесок до наукової методології. Достатньо пригадати формування культури дефініцій, починаючи з Парменіда й Аристотеля. Першим досвідом культивування методологічного сумніву стали апорії Зенона. Далі, за часів середньовіччя, формувалася герменевтика як мистецтво тлумачення текстів, котра відкриває людині шлях до множинності смислів, різноманітності тлумачень, що важливо як для літературних форм, так і для майбутньої науки.

Особливого значення набуває сьогодні методологія сумніву, фундаторами якої були Рене Декарт та Іммануїл Кант, оскільки постнекласична наука дедалі більше доводить неможливість отримання безпомилкового знання. Ці нагадування важливі, оскільки в університетській спільноті нерідко лунають думки, що історія філософії – це суцільний атавізм, що знання історико-філософських концепцій ніякої теоретичної та практичної користі для освіти сучасної людини не дають. Це свідчить про загрозливу тенденцію зниження «питомої ваги» теоретичних дисциплін, зокрема філософії, що проявляється у формуванні освітніх програм, отже, зниження «собівартості» розумового процесу як такого, здатного до сумніву, до багатовимірного бачення об'єктів, які досліджуються. Основна задача, яку ми ставимо перед собою, – це формування в університетському середовищі втраченої поваги до професійної науки, до наукової професії, культивування інтересу студентства до наукових досліджень, розуміння ним самоцінності наукових пошуків. Керуючись цими положеннями, ми розробили анкету, що включала в себе низку питань, відповіді на які дозволили б окреслити загальну картину реального стану методологічної підготовки в університеті.

В опитуванні, проведеному у вересні 2021 р., взяли участь 167 осіб, що становить 74,2% від загальної кількості здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» денної форми I року навчання (225 осіб), із них здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» галузі знань «Освіта» – 87 зі 102 (85,3%); галузей «Культура і мистецтво», «Гуманітарні науки», «Соціальні та поведінкові науки» – 35 із 41 (85,4%); галузей «Управління та адміністрування», «Право» – 9 із 12 (75%); галузей «Природничі науки», «Біологія», «Охорона здоров'я» – 21 із 27 (77,8%); галузі «Інформаційні технології» – 15 із 19 (79%). Достатній відсоток опитаних дозволяє узагальнити надані відповіді та вважати їх такими, що загалом відповідають реальному стану методологічної підготовки. Наведемо основні відповіді здобувачів. Щодо проблем науки, які має досліджувати філософія, більшість здобувачів галузі знань «Освіта» (69%) відзначили питання соціального функціонування науки; здобувачі галузей знань «Гуманітарні науки» і «Соціальні та поведінкові науки» (64%) – питання стратегій освітнього процесу, результатів наукового дослідження; здобувачі галузі знань «Культура і мистецтво» не надали змістовних відповідей; здобувачі галузей знань «Управління та адміністрування» і «Право» (63%) – проблеми об'єктивності результатів дослідження, сучасних методів дослідження; здобувачі галузі знань «Природничі науки» (71%) – основ наукового дослідження, біоетики; здобувачі галузі знань «Інформаційні технології» (54%) – логіки наукового дослідження.

Питання щодо освітніх компонент бакалавріату, які були спрямовані на підготовку до наукового дослідження, розглядалося усіма опитуваними виключно у контексті спеціальнонаукової, а не загальнонаукової підготовки. Більшість опитаних здобувачів всіх галузей знань (81%) вважає кількість аудиторних годин, що відведені на освітню компоненту вибіркового циклу «Основи наукових досліджень», недостатніми для якісної науково-методологічної підготовки, зокрема для написання курсових і випускових робіт. Якість науково-методологічної підготовки бакалаврів за п'ятибальною шкалою була оцінена таким чином: здобувачами галузі знань «Освіта» – 5 (9%), 4 (74%), 3 (17%), 2 (0%); здобувачами галузей знань «Гуманітарні науки» та «Соціальні та поведінкові науки» – 5 (14%), 4 (68%), 3 (18%), 2 (0%); здобувачами галузі знань «Культура і мистецтво» – 5 (0%), 4 (17%), 3 (72%), 2 (11%); здобувачами галузей

знань «Управління та адміністрування» і «Право» – 5 (4%), 4 (51%), 3 (45%), 2 (0%); здобувачами галузі знань «Природничі науки» – 5 (9%), 4 (69%), 3 (22%), 2 (0%); здобувачами галузі знань «Інформаційні технології» – 5 (18%), 4 (75%), 3 (17%), 2 (0%).

Відповіді на це питання виявили достатньо суттєві розбіжності в оцінках якості науково-методологічної підготовки бакалаврів різних галузей знань. Найбільшу занепокоєність викликає оцінка цієї підготовки здобувачами галузі знань «Культура і мистецтво». На наш погляд, виправдати ситуацію тією обставиною, що творчі спеціальності цього профілю вважаються суто практичними, неможливо. Магістерські освітні програми будь-якої галузі знань – це програми підготовки здобувачів як до наукової, так і до високопрофесійної викладацької, управлінської, адміністративної діяльності, що потребує осучаснених методологічних знань і підходів.

На питання щодо використання загальнонаукових методів у написанні курсових і випускових робіт у бакалавріаті надані такі відповіді: 91% здобувачів галузі знань «Освіта» вказали методи аналізу, синтезу, порівняння, індукції та дедукції; 67% здобувачів галузей знань «Гуманітарні науки», «Соціальні та поведінкові науки», «Культура і мистецтво» – узагальнення, аналіз, синтез, анкетування. Логічно було би передбачити, що здобувачі соціально-гуманітарного профілю назвуть насамперед методи інтерпретації, герменевтичний, феноменологічний, однак ці методи вказали лише 3 особи. 85% здобувачів галузей знань «Управління та адміністрування» і «Право» вказали системний підхід, аналіз, синтез, узагальнення, статистичний підхід; 79% здобувачів у галузі знань «Природничі науки» – спостереження, експеримент, порівняння, класифікація. Позитивно слід оцінити те, що 85% галузі знань «Інформаційні технології» назвали формалізацію, моделювання, аксіоматичний метод, математичний аналіз, що відповідає методологічній складовій частині цього профілю.

Найбільшу стурбованість викликає відсутність відповідей на питання щодо результатів застосування названих методів у курсових і випускових роботах.

Наступне питання стосувалося рівня обізнаності здобувачів із синергетичною методологією. Виявлено, що тільки здобувачі галузі знань «Природничі науки», зокрема «Науки про землю», «Географія» (63%), а також «Математика» (37%) частково ознайомлені із цією загальнонауковою методологією. Неочікуваною була й обставина, що здобувачі галузі знань «Управління та адміністрування» розуміють синергетичну дію дуже спрощено: на прикладі рівняння $2+2=5$. Це свідчить про переважно консервативний зміст вітчизняних підручників, посібників як із природничих, так і із соціально-гуманітарних дисциплін, а також про недостатній рівень організації в університеті та загалом у країні різноманітних форм підвищення загальнонаукової методологічної підготовки викладачів, що дозволило б осучаснити освітні програми.

Зазначимо далі, що, незважаючи на позитивний крок – впровадження в освітній процес курсу з академічної доброчесності, більшість здобувачів не вважає за потрібне окрім цієї дисципліни вивчати як обов'язковий чи вибірковий курс етики науки, що містить більш широкі питання професійної та соціальної відповідальності вченого. Тільки 8% усіх опитаних виявили зацікавленість у вивченні цієї дисципліни. Наступне питання стосувалося змісту сілабусу освітньої компоненти «Філософія та методологія науки», розробленого авторами статті, та пропозицій щодо доповнення його змісту проблемами, які цікаві здобувачам. Абсолютна більшість опитаних (79%) називали питання, що не стосуються змісту дисципліни (наприклад, сенсу життя, соціальної філософії тощо), однак серед проблем, запропонованих студентами включати у сілабус, зустрічалися й важливі питання міждисциплінарних досліджень, аксіології науки, розробок синергетики вітчизняними філософами та вченими, проблем істинності та правдоподібності теорій. Ці питання порушували здобувачі, котрі спеціалізуються у галузі «Природничі науки».

Далі було виявлено, що повністю або частково займатися науковою діяльністю після закінчення навчання за освітньою програмою «магістр» планує вельми незначна кількість здобувачів, загалом 11%, найменше тих, хто спеціалізується у галузі знань «Інформаційні технології» – 4%. Цією орієнтацією майже виключно на сфери практичної діяльності вочевидь слід пояснити слабкий інтерес абсолютної більшості здобувачів до науки та її осучасненої методології.

Останнє питання анкети стосувалося різних видів майбутньої професійної діяльності магістрів (окрім наукової), у яких ґрунтовна методологічна підготовка може бути корисною. Більшість опитаних всіх галузей знань (89%) не заперечували значення методологічних знань, зазначаючи, що вони є потрібними для викладацької діяльності, юридичної практики, управління й адміністрування, менеджменту, інженерної діяльності, однак ці думки мають переважно декларативний характер, оскільки попередні відповіді не дозволяють вважати їх глибокими й обґрунтованими.

Висновки. Результати опитування здобувачів вищої освіти освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» першого року навчання Херсонського державного університету дозволяють зробити такі зауваження.

Порівняно із попереднім дослідженням 2019 р. суттєвих позитивних змін у якості загальнонаукової та філософсько-методологічної підготовки майбутніх магістрів не виявлено. Опитування показало певні розбіжності у відповідях здобувачів різних галузей знання. Відповіді здобувачів галузі знань «Освіта» свідчили про інтерес до питань соціальних функцій науки. Здобувачі цього профілю вважають, що курс «Основи наукових досліджень» має бути обов'язковим. Здобувачі управлінського та юридичного напрямку підготовки виявили інтерес до питань об'єктивності результатів дослідження, серед методів дослідження більшістю було акцентовано на системному підході. Здобувачі гуманітарного та соціально-поведінкового напрямів підготовки надавали велике значення питанням стратегій освітнього процесу, однак ними майже не було підкреслено можливостей застосування герменевтичного, феноменологічного підходів, методу інтерпретації.

Опитування показало, що з основами синергетичної методології ознайомлені переважно здобувачі природознавчого напрямку підготовки. Здобувачі інформаційно-технологічного напрямку підготовки показали достатньо високий рівень обізнаності із загальнонауковими методами. Найбільшу стурбованість викликає низький рівень загальнонаукової підготовки здобувачів освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» галузі знань «Культура і мистецтво». Спільними недоліками для всіх здобувачів слід вважати слабе вміння результативно використовувати зазначені ними методи у бакалаврських, курсових і магістерських роботах.

Загалом опитування виявило недостатній рівень обізнаності більшості здобувачів із новітніми постнекласичними методологічними підходами. Недостатнім також є інтерес здобувачів до питань професійної та соціальної відповідальності вченого, а також непереконливо доведена необхідність методологічної підготовки для різних видів високопрофесійної діяльності. Найголовнішою проблемою, яка виявилася в опитуванні, є те, що престиж науки як сфери професійної діяльності для здобувачів є вельми низький. Це потребує від нас, викладачів філософських і науково-теоретичних дисциплін, розробки заходів, що допоможуть переконати українське студентство у важливості наукової професії як для прогресу суспільства, так і для власного інтелектуального розвитку.

Існує нагальна необхідність у підвищенні статусу освітніх компонент, які мають насамперед теоретичний зміст, оскільки прагматизація освіти призвела до суттєвого зниження якості підготовки здобувачів, що стосується насамперед мисленнєвого процесу. Ми маємо переконувати студентів у тому, що здобутки так званої «несучасної філософії» можуть бути вельми сучасними й успішно працювати у наукових дослідженнях. Достатньо згадати про велике значення гносеології І. Канта для методології науки початку ХХІ століття.

Українські університети, що отримали сьогодні право на автономію, можуть і повинні працювати передусім над підвищенням рівня теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти, отже, кількість кредитів та аудиторних годин на методологічну підготовку має бути суттєво збільшена. Студентоцентризм не означає зниження якості теоретичного блоку освітніх програм, не означає те, що ми, викладачі, маємо пропонувати студентам дисципліни вільного вибору, які полегшують навчальний процес і є такими, що не мають відношення до галузі знань, у яких вони спеціалізуються. Наступна проблема – якість підручників і посібників, переважна частина яких не враховує новітні наукові та методологічні досягнення, зокрема

синергетику як загальнонаукову теорію. Це вимагає осучаснення методологічної підготовки викладачів, проведення міжгалузевих, міждисциплінарних заходів як у межах окремого університету, так і у більш широких науково-педагогічних колах. Маємо сподівання, що наша позиція щодо теоретичної та практичної спрямованості філософії, зокрема такої її галузі, як філософія та методологія науки, знайде розуміння як у міністерських чиновників, так і в усій університетській спільноті – професорів, викладачів, аспірантів, магістрантів, студентів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус Т. Філософія науки у системі сучасної освіти : філософія конкретних наук та філософія експерименту. *Філософська думка*. 2013. № 5. С. 113–123.
2. Добронравова І. Практична філософія науки. Суми : Університетська книга, 2017. 352 с.
3. Книш І. В. Гуманітарні та природничі науки в постнекласичній освіті. *Філософія науки: традиція та інновації*. 2013. № 2. С. 25–33.
4. Поліщук І. Є. Про стан філософсько-методологічної та загальнонаукової підготовки бакалаврів і магістрів (на прикладі Херсонського державного університету). *Педагогічні науки*. 2020. Вип. 90. С. 42–47.
5. Поліщук І. Є., Галіченко М. В. Філософсько-методологічна підготовка здобувачів вищої освіти в українському університеті : реальний стан і перспективи. *II International scientific conference “Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities” Conference proceedings, February 22th 2019*. Kaunas : Izdevnieciba Baltija Publishing, P. 429–431.
6. Поліщук І. Є., Галіченко М. В. Філософія для нефілософів (до питання філософсько-методологічної підготовки бакалаврів, магістрів та докторів філософії (PhD) в сучасному університеті). *Педагогічні науки*. 2018. Вип. 85. С. 144–149.
7. Пролеєв С. В. Модернізація магістерських програм. *Філософські проблеми гуманітарних наук*. 2018. № 1 (27). С. 7–8.
8. Рубанець О. М. Особливості філософської підготовки магістрів на сучасному етапі освітніх трансформацій. *Філософські проблеми гуманітарних наук*. 2018. № 1 (27). С. 11–12.
9. Petrushenko V., Chursinova O. Philosophical and anthropological dimension of technoscience. *Filosofija. Sociologija*. 2019. T. 30, № 3. P. 199–205.

REFERENCES

1. Bilous, T. (2013) *Filosofia nauky u systemi suchasnoi osvity : filosofia konkretnykh nauk ta filosofia eksperymentu*. [Philosophy of science in the system of modern education: philosophy of specific sciences and philosophy of experiment]. *Filosofska dumka*, 5, 113–123.
2. Dobronravova, I. (2017) *Praktychna filosofia nauky*. [Practical philosophy of science]. Sumy : Universytetska knyha. 352 p.
3. Knysh, I. (2013) *Humanitarni ta pryrodnychi nauky v postneklasychnii osviti*. [Humanities and Natural Sciences in Post-Classical Education]. *Filosofia nauky: tradytsiia ta innovatsii*, 2, 25–33.
4. Polishchuk, I. (2020) *Pro stan filosofsko-metodolohichnoi ta zahalnonaukovoï pidhotovky bakalavriv i mahistriv (na prykladi Khersonskoho derzhavnoho universytetu)*. [On the state of philosophical-methodological and general scientific training of bachelors and masters (on the example of Kherson State University)]. *Pedahohichni nauky*, 90, 42–47.
5. Polishchuk, I. & Halichenko, M. (2019) *Filosofsko-metodolohichna pidhotovka zdobuvachiv vyshchoi osvity v ukrainskomu universyteti : realnyi stan i perspektyvy*. [Philosophical and methodological training of higher education students at the Ukrainian University: the real situation and prospects]. *II International scientific conference “Modernization of the educational system: world trends and national peculiarities” Conference proceedings, February 22th 2019*. Kaunas : Izdevnieciba Baltija Publishing, P. 429–431.
6. Polishchuk, I. & Halichenko, M. (2018) *Filosofia dlia nefilosofiv (do pytannia filosofsko-metodolohichnoi pidhotovky bakalavriv, mahistriv ta doktoriv filosofii (PhD) v suchasnomu universyteti)*. [Philosophy for non-philosophers (on the issue of philosophical and methodological training of bachelors, masters and doctors of philosophy (PhD) at a modern university)]. *Pedahohichni nauky*, 85, 144–149.
7. Prolieiev, S. (2018) *Modernizatsiia mahisterskykh prohrm*. [Modernization of master’s programs]. *Filosofski problemy humanitarnykh nauk*, 1 (27), 7–8.

8. Rubanets, O. (2018) Osoblyvosti filosofskoi pidhotovky mahistriv na suchasnomu etapi osvitytikh transformatsii. [Features of philosophical training of masters at the present stage of educational transformations]. *Filosofski problemy humanitarnykh nauk*. 1 (27), 11–12.

9. Petrushenko, V. & Chursinova, O. (2019) Philosophical and anthropological dimension of technoscience. *Filosofija. Sociologija*. 3, 199–205.

Polishchuk Iryna Yevhenivna

Candidate of Philosophical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of Philosophy and social sciences and humanities
Kherson State University
27, Universytetska str., Kherson, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8303-0373

Halichenko Maksym Volodymyrovych

Candidate of Philosophical Sciences,
Associate Professor of Philosophy and social sciences and humanities
Kherson State University
27, Universytetska str., Kherson, Ukraine
orcid.org/0000-0002-4803-9102

PHILOSOPHY AND METHODOLOGY OF SCIENCE IN THE SCOPE OF MODERN UNIVERSITY EDUCATION

The urgency of the problem. The development of postgraduates' philosophical-methodological training issues at a modern Ukrainian university becomes especially relevant in the scope of reforming higher education and the need to approximate it to world standards.

The purpose of the article is to substantiate the need for significant improvement of the training, which is the fundamental basis of research activities of postgraduates (Master's degrees). The problem cannot be solved without understanding the actual state of methodological training of degree-seeking students.

Research methods and results. The contributors utilized dialectical and systematic approaches and methods of questionnaire, generalization, and interpretation. Emphasis is placed on the need for a significant reorientation of the training to the development of thinking, the formation of the ability to work not only within a specific paradigm but also in active communication with representatives of various scientific communities. The article is focused on the metatheoretical level of scientific methodology, the question of possibilities and limits of classical science methods' application in scientific activity. The necessity of acquiring knowledge of the synergetic methodology basics is substantiated.

The contributors developed a questionnaire and conducted a sociological study of the level of general scientific and philosophical-methodological training of intramural postgraduates (Master's degrees) at Kherson State University. The aim of the study was to identify the attitude of degree-seeking students to scientific activities and their assessment of the methodological training's quality during their studies. The contributors received answers to the questions regarding the awareness level of future postgraduates (Master's degrees) with modern methodological approaches and methods, as well as their actual application in the process of writing course projects and graduation theses, scientific theses and articles. The results led to the conclusion that the level of methodological training is not high enough. The survey revealed the reluctance of the majority of respondents (89%) to choose science as a professional activity.

In order to deepen the content and improve the forms of philosophical-methodological training of postgraduates (Master's degrees), specific proposals were made regarding the educational process' organization, methodological support of philosophical and general scientific subjects, and improving the methodological knowledge of the University's teachers.

Key words: education, philosophy of education, science, philosophy of science, methodology of science, methods of scientific research.